

زمانی که بنده هنوز دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی نشده و صرفاً یک عضو بودم، پیش از دستور وقت گرفتم و به ایشان عرض کردم مردم در شرایط اقتصادی بدی هستند. می‌دانم که شما هم دغدغه زندگی و آرامش مردم را دارید. به نظر من بیا باید کاری بکنیم که این فشار کمی روی مردم کم شود. گفتند: «چه کار کنیم؟» گفتم به نظر من یکی از مسائلی که به مردم فشار می‌آورد این نظام کاغذبازی اداری ماست. ما باید استعلامات و مجوزهای متعدد و فرآیندهای طولانی‌ای که در مسیر گرفتن مجوزها طی می‌شود و یک کار ساده ساعت‌های زیادی را از وقت مردم می‌گیرد، کاهش بدهیم.

شهید رئیسی نه تنها مصزحات را دنبال می‌کرد، بلکه اگر جایی استنباط می‌کرد که مقام معظم رهبری دیدگاه خاصی به آن مسئله دارد، همان را دنبال می‌کرد. وقتی چنین رویکردی وجود دارد و شخصیت‌ها یکدیگر را نقض نمی‌کنند، کشور انسجام می‌یابد و این منجر به همبستگی و تقویت سرمایه اجتماعی و عمل کردن افراد به وظایف خواهد شد. شهید رئیسی در اولین اقدام تمام استان‌ها را احصاء و کارهای ناتمام هر یک را شناسایی کرد و تلاش شبانه‌روزی خود را به کار گرفت تا کارهای ناتمام دولت قبل را به اتمام برساند.

جریان کنکور و اختلاف پیش آمده و نظر شهید آیت‌الله رئیسی را برای مان نقل کنید.

ایشان به دلیل تفاوت نگاه بین مجلس شورای اسلامی و شورای عالی انقلاب فرهنگی و حتی نگاه متفاوت وزیر علوم، جلسات متعددی راجع به بحث کنکور برگزار کرد. حتی به یاد دارم تا ساعت ۱۲ شب نشستند تا جمع را قانع کنند. رویکرد ایشان در همه مباحث رویکرد اقتناعی بود. خوشبختانه این جلسات منجر به این شد که مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی اجرا شود.

متوسط معدل دیپلم ما به زیر ۱۲ رسیده بود و دانش آموز درس مدرسه را نمی‌خواند. نه معلم برایش اهمیت داشت، نه کتاب دبیرستان. دانش آموز با معدل زیر ۱۲، در حقیقت به شکل مشروط دیپلم می‌گرفت، چون مرتب به کلاس کنکور می‌رفت. جمعیت بزرگی، از جمله جامعه معلمین، مهندسین و... نیز در کسب و کار گسترده کنکور فعال هستند. لذا تغییرات در این زمینه به مانند یک جراحی بود و باید کاری می‌کردی که دوازده سال تحصیل دانش آموز و آموزش و پرورش اهمیت پیدا کند.

در کشورهای دارای تجربه ارزیابی نهایی به عهده آموزش و پرورش و پذیرششان با دانشگاه است. اما نظام کنکور در کشور ما، هم آموزش و پرورش را بی‌خاصیت کرد که دیگر هیچ نقشی در ارزیابی نداشت و هم دانشگاه را که نقشی در پذیرش نداشت. من معلم هیچ نقشی در تأیید یا عدم تأیید صلاحیت یک فرد در تحصیلات عالی ندارم. در کشورهای پیشرفته فرد پذیرش را برای استاد می‌فرستد و این استاد است که به شما پذیرش و صلاحیت می‌دهد.

شورای عالی انقلاب فرهنگی امتحان کنکور را اولاً دو مرحله‌ای کرد و دوماً تصویب کرد که معدل امتحانات نهایی دیپلم به صورت قطعی در نمره آزمون مشمولین تأثیر داده شود. این مصوبه‌ای بود که رئیس جمهور شهیدمان پای آن ایستاد و عملی کرد.

آیا ایشان در مجامع بین‌المللی نیز با همین روحیه ظاهر می‌شدند؟

آقای رئیسی با برخورداری از باوری که ناشی از آگاهی بود، در سازمان ملل قرآن را با اعتماد به نفس روی دست گرفت و به آن‌هایی که به کتاب خدا توهین کردند، گفت این کتاب مایه نجات ماست. این کتاب مایه نجات علم و فرهنگ است. آن‌هایی که در اروپا و آمریکا زندگی می‌کنند، می‌دانند که همراه داشتن عکس سردار سلیمانی تبعاتی همچون بستن حساب‌های مالی و محاکمه فرد را به دنبال دارد. ولی با این حال شهید رئیسی عکس حاج قاسم را در سازمان ملل با صلابت روی دست می‌گیرد و به دنیا نشان می‌دهد.

وقتی افراد مشغول کاری هستند که جنبه‌های نظری و اجرایی توأمان دارد و هر یک صاحب نظر هستند، قاعدتاً اختلاف نظر پیش می‌آید. از شهید آیت‌الله رئیسی چه خاطره‌ای در این زمینه به یاد دارید؟

در جلسات جمعی‌ای که در سطح عالی کشور برگزار می‌شود، حتماً اختلاف نظر شکل می‌گیرد، ولی بنده هیچ‌گاه به یاد ندارم که ایشان در مقام کسی که جلسه را اداره می‌کند عصبانی شده و یا اهانتی کرده باشد. گاهی اطرافیان ناراحت و عصبانی می‌شدند و به گوینده هشدار می‌دادند که بحث را ادامه ندهد، ولی خود ایشان آرام بود.

آیا شده بود که با کسی که با ایشان بد صحبت کرده بود با سردی و بی‌اعتنایی برخورد کنند؟

هرگز. آقای رئیسی واقعا یک انسان «سر به خدا سپرده» بود. الان که سیر زندگی شهید رئیسی را مرور می‌کنم، می‌بینم که ایشان چقدر آماده رفتن بود و هر لحظه دنیا را به عنوان آخرین فرصت برای خود می‌دیده است.

یکی از خطرات انسان در گرفتن مسئولیت‌ها غرور است. آیا شهید آیت‌الله رئیسی به این ویژگی توجه داشتند؟

بله، یکی از امتیازات شهید بزرگوار آیت‌الله رئیسی گوش شنوای ایشان بود. من ندیدم که بحثی مطرح شود و ایشان علی‌رغم اینکه صاحب نظر است، با خودرایی صرفاً نظر خود را درست بدانند. با دیگران تعامل می‌کرد، زیرا در تعاملات سوء تفاهم‌ها رفع می‌شود. وقتی کسی را از دور نگاه می‌کنیم، ممکن است درباره او قضاوت نادرست کنیم. بر اساس روایات کسی که به او تهمت زده می‌شود، مقام شهید پیدا می‌کند، چون تهمت زدن به افراد موجب قتل شخصیتشان است. از این جهت شهید آیت‌الله رئیسی را بارها شهید کردند. او را متهم به سواد کم و بی‌تجربگی کردند تا تضعیفش کنند.

از برخوردهای کاری ایشان برای مان بگویید.

زمانی که بنده هنوز دبیر شورای عالی انقلاب فرهنگی نشده و صرفاً یک عضو بودم، پیش از دستور وقت گرفتم و به ایشان عرض کردم مردم در شرایط اقتصادی بدی هستند. می‌دانم که شما هم دغدغه زندگی و آرامش مردم را دارید. به نظر من بیا باید کاری بکنیم که این فشار کمی روی مردم کم شود. گفتند: «چه کار کنیم؟» گفتم به نظر من یکی از مسائلی که به مردم فشار می‌آورد این نظام کاغذبازی اداری ماست. ما باید استعلامات و مجوزهای متعدد و فرآیندهای طولانی‌ای که در مسیر گرفتن مجوزها طی می‌شود و یک کار ساده ساعت‌های زیادی را از وقت مردم می‌گیرد، کاهش بدهیم.

در جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی درباره بازسازی نظام اداری چه اتفاقی افتاد؟

خوشبختانه در آن جلسه یک وحدت جمعی شکل گرفت و بسیاری از اعضا تأکید کردند که نظام اداری کشور باید با رویکرد آرامش و آسایش مردم بازسازی شود. در آن جلسه قرار شد بنده پژوهشی انجام بدهم. در این پژوهش، با استفاده از نظرات مردم که روی سکوهای وزارتخانه‌های مختلف و قوه قضاییه می‌گذارند و ناراحتی‌هایشان را می‌نویسند، ۶۱۰ نوع مزاحمت را در ۱۴ وزارتخانه و قوه قضاییه استخراج کردیم. پیمایشی هم در این زمینه انجام دادیم و مطالعه مقایسه‌ای کردیم. سپس نتایج را خدمت شهید رئیسی گزارش کردم و گفتم در کشورهایی که نظام اداری راحت‌تری دارند، عنصر اعتماد به مردم یک رکن مهم است و همین عنصر اعتماد باعث می‌شود که فرآیندهای اداری کوتاه‌تر شود.

واکنش شهید آیت‌الله رئیسی به نتایج این پژوهش چه بود؟

ایشان پس از شنیدن و بررسی نتایج، بلافاصله به هر ۱۴ وزارتخانه و قوه قضاییه ابلاغ کرد که بروید و این موارد استخراج شده در گزارش را اصلاح کنید. ایشان درموند مردم بود و شبانه‌روز دوندگی می‌کرد که مردم آسوده‌تر زندگی کنند.

اصلاح این روند چقدر زمان برد؟

ما ظرف سه ماه گزارش نهایی را تقدیم رئیس جمهور کردیم و ایشان هم کمتر از یک ماه ابلاغیه‌های لازم را به دستگاه‌ها فرستاد. نمی‌توانم ادعا کنم که تمام مشکلات حل شد، ولی به هر حال در مسیر حل شدن قرار گرفت.

آیا شهید آیت‌الله رئیسی به طور خاص موارد را پیگیری می‌کردند؟

بله، ایشان حافظه بسیار قوی‌ای داشتند و با وجود اینکه به عنوان رئیس جمهور در معرض هزاران مسئله بودند، همه موارد را شخصاً یک به یک دنبال می‌کردند.

می‌توانید مثالی از اقدامات اجرایی ایشان بزنید؟

یکی از اقداماتی که انجام شد، هوشمندسازی کل گمرک کشور بود. بعد از هوشمندسازی، درآمد گمرک ۹ برابر شد. هر یک از فرآیندهایی که ما اضافه می‌کنیم، خودش یک گره شیطان و محل مفسده است.

درباره جایگاه علمی شهید آیت‌الله رئیسی کمی توضیح دهید.

ایشان به لحاظ حوزوی مدرس مهم کتاب‌های دوره سطح بود و کفایه و مکاسب تدریس می‌نمود. حتی در مقطعی هم درس خارج تدریس کرد و به لحاظ فقاقت و توانایی‌های حوزوی فرد فقیهی بود. وقتی فردی عضو مجلس خبرگان می‌شود، یعنی مجتهد است و کسانی که از وی احراز اجتهاد می‌کنند، تعارف ندارند. باید برایشان مسلم شود که فرد مجتهد است.

معادل مدرس درس خارج حوزه در نظام آکادمیک چیست؟

سطح چهار حوزه را معادل دکتری تلقی می‌کنند که نشان‌دهنده یک مرجعیت علمی است و می‌تواند نکات نقض و نظریات رقیب را مطرح و استنباط حکم کند. یکی از پیچیده‌ترین دانش‌ها دانش اجتهاد است، چون هم باید رجال، کلام، فلسفه و منطق بدانند و هم ادیب و فقیه باشد. زنجیره‌ای از علوم در یک مجتهد جمع می‌شود تا بتواند حکمی را صادر کند. ایشان مدرک خود را در شاخه حقوق خصوصی از مدرسه شهید مطهری گرفته بود و رساله دکتری حقوق خصوصی داشت، اما به هیچ وجه دوست نداشت عنوان «دکتر» داشته باشد و جایی هم آن را ذکر نمی‌کرد.

از مصداق‌های دیگر ساده‌زیستی شان بگویید.

شهید رئیسی به قدری ساده‌زیست و از عنوان و مقام دوری می‌کرد که زمانی که می‌خواستند بعد از شهادت ایشان بروند منزل مادرشان مصاحبه بگیرند، توی کوچه پس‌کوچه‌ها از اهالی محل می‌پرسیدند که منزل مادر شهید رئیسی کجاست، ولی مردم اطلاع نداشتند. ایشان نه خانواده‌اش در صحنه بودند و نه مالی از دنیا داشت، حتی حق تولیت خود را نگرفت و آن را صرف ساخت بیمارستان و مدرسه برای نیازمندان کرد.

روحیه شهید آیت‌الله رئیسی نسبت به مقام معظم رهبری چگونه بود؟

روحیه حضرت آیت‌الله رئیسی در احترام به مقام عظمی ولایت ستودنی بود. در تمام جلسات شورای عالی انقلاب فرهنگی در هر جا که مقام معظم رهبری نظر و دیدگاهی داشتند، امتدادش را به وضوح در رفتار و کردار ایشان می‌دیدیم. لذا اصل مهم راجع به شهید رئیسی دینداری اوست که در تبعیت از رهبر نظام که اصل ۵۷، ۱۱۰ و ۵ قانون اساسی بر جایگاه کانونی و رهبری وی تأکید دارد، نمایان می‌شود.

نگاه‌شان به دیدگاه‌های رهبری چگونه بود؟